

DUES PLACES I TRES VOLTES

HISTÒRIA D'UNS PORXOS QUE UN CUBÀ VA TRASPLANTAR DE LISBOA A LA BISBAL I QUE, FINALMENT, VAN ANAR A PARAR AL CENTRE DE GIRONA.

La plaça de la Independència de Girona, coneguda també com a plaça de Sant Agustí, en record de l'antic convent dels agustins que hi havia hagut en aquest solar, va ser projectada el 1857 per l'arquitecte Martí Sureda a imatge i semblança de les Voltes de la Bisbal, començades a edificar tres anys abans, el 1854. Al seu torn, les Voltes bisbalenques foren literalment copiades de les que hi ha a la Praça do Comércio de Lisboa, davant del Tejo, en l'indret anomenat Terreiro do Paço.

DAVID PUJOL > TEXT

La nostra història comença a la Bisbal a mitjan segle XIX, pels anys en què s'estava projectant la nova carretera de Palamós a Girona. Al principi la nova carretera havia de passar pel barri de la Guardiola però, sembla que per influències d'Antoni de Salomó, propietari d'una gran extensió de terrenys a la Guardiola, finalment fou desviada més cap al nord. El primer de març de 1854 Francesc Brauget Massanet i Reig i el seu nebot Pere Francesc Massanet i Nazeiro -*Panchito*, per als amics- van adquirir els terrenys coneguts en aquella època amb el nom de les Hortes d'en Foixà, que van quedar partits en travessar-los la nova carretera. Josep Pla afirma que la carretera té el traçat actual gràcies a les gestions que van fer els Massanet a Madrid. Potser no ho acabarem de saber mai. El cas és que, una vegada feta l'adquisició, començaren a fer-s'hi la seva nova casa,

l'embrió de les futures i conegudes voltes bisbalenques. A més, imposaren a tots els que volien comprar-los un solar en aquest terreny per edificar-hi una casa l'obligació de continuar-les, amb una condició afegida: «que no pueda el adquirente ni los suyos durante el día y demás horas de recreo impedir el paseo dentro de los pórticos del frente de su edificio, antes bien deberán conservar en buen estado el enladrillado del piso de dichos pórticos para mayor comodidad del público».

Tal com va deixar escrit Narcís-Jordi Aragó, «els bisbalencs, solidaris, van acceptar aquesta condició. Mentre alguns, en altres indrets propers, cedien a la temptació de la caseta i l'hortet, el se-

nyor Massanet i els seus nous veïns allaçaven un monument urbà que enllaçava la Bisbal amb Lisboa i amb les grans capitals europees i establien un espai únic per a l'exercici de la convivència. Aquella galeria porticada de dimensions aparentment excessives era com una línia recta que assenyalava lúcidament la direcció del futur».

Enllaçava la Bisbal amb Lisboa?

Panchito Massanet era fill de Santa Clara, població situada al centre de l'illa de Cuba, però de ben jove havia vingut a la Bisbal per viure al costat del seu oncle, home solter i de bona posició. En el viatge es va aturar a Lisboa i va quedar captivat pels porxos de la Praça do Comércio. El cronista bisbalenc Pere Lloberas ho explica d'aquesta manera: «Quan, tot venint, Massanet va aturar-se a Lisboa, quedà fortament impressionat davant els edificis, amb porxos, que vorejaven una superba

Josep Pla afirma que la carretera té el traçat actual gràcies a les gestions que van fer els Massanet, oncle i nebot

JOAN JUANOLA

plaça d'entrada en aquella capital. Era la plaça O Terreiro do Paço, i l'admira-
ció del visitant és comprensible tenint
en compte que es tracta d'una de les
realitzacions urbanes més belles que
existeixen. Fou un d'aquells clixés que
queden vigorosament fixats, entre la
munió d'imatges confuses que deixen
els viatges. Massanet no l'oblidà».

Massanet va conservar ben viva la
imatge d'aquella plaça porticada, de
l'època del cèlebre marquès de Pom-
bal (1699-1782) –que reconstruí la ciu-
tat després del terratrèmol de 1755–, i es
va fer el propòsit de construir a la Bisbal
una rèplica en petit d'aquella construc-
ció. Amb aquesta finalitat va encarregar
els plànols a l'arquitecte gironí Martí
Sureda i Deulovol (l'Escala, 1822 – Giro-
na, 1890), que va aconseguir projectar
una obra que realment té una gran re-
tirada amb els porxos lisboetes. Segons
Josep Pla, «aquestes voltes donen a la
Bisbal un aire inconfusible. Ben orien-

>> *La Praça do Comércio de Lisboa.*

tades d'esquena a tramuntana, són de
molt bon veure. A l'estiu són fresques.
En tot cas, presenten una urbanització
que ben poques poblacions tenen. En
aquests últims anys, l'arquitecte Pelagi
Martínez, que és el titular de la Bisbal,
ha pogut rematar aquesta urbanitza-
ció i continuar les Voltes amb un sentit

**Mentre alguns, en
altres indrets propers,
cedien a la temptació
de la caseta i l'hortet,
el senyor Massanet
i els seus nous veïns
alçaven un monument
urbà que enllaçava la
Bisbal amb Lisboa i
amb les grans capitals**

de fidelitat i de respecte admirable, en
aquest país d'exabruptes personalistes.
En aquest país, l'home que sap modes-
tament i intel·ligentment continuar me-
reix els més grans respectes».

Només que hom s'hi fixi una mica,
no costa gaire endevinar quina era la
casa dels Massanet, la qual, a poc a poc,
va veure néixer a dreta i esquerra més i
més voltes: les columnes que aguanten
les arcades són més gruixudes i amb
ratlles horitzontals; els balcons tenen
baranes de ferro filigranades. La sego-
na casa que s'aixecà a continuació de
la dels Massanet fou la dels industrials
ceramistes Pere Pascual i Ramon Ser-
radell, propietaris d'una fàbrica de cai-
rons fins fundada l'any 1839 al final del
carrer del Pedró, tocant a la carretera
de Calonge. Durant uns anys aquesta
empresa fou coneguda popularment
com a *can Pega* i diuen que era per-
què el seu fundador no sabia pronun-
ciar bé la lletra erra. Anècdotes a ban-

>> *Les Voltes
de la Bisbal.*

EDUARD PUNSET

da, aquests industrials van destinar els baixos del seu habitatge a cafè i sala de ball: fou el Casino de los Arcos (societat coneguda per *can Maroto*, perquè era regentada per Maroto Serradell).

Després de la construcció d'aquestes dues cases senyorials, les Voltes van anar creixent i es van anar ampliant a banda i banda fins a arribar a ser el que són avui: juntament amb el Castell, el passeig Marimon Asprier, el Convent, el pont Vell i –ens agradi o no– l'edifici de la Torre Bisbal, les arcades projectades pels Massanet són un dels signes d'identitat més importants de la capital baixempordanesa. Han vist passar revolucions –el cèlebre Foc de la Bisbal de 1868–, milers de pàgines dels divendres de mercat, trobades i festes de tota mena, turistes i vilatans asseguts a les terrasses, visites memorables –com la de Macià el juny de 1931–, homenatges, tertúlies... Les Voltes són, encara ara, la prova palpable d'un gran encert urbanístic, fet en un moment en què la Bisbal gaudia, segons paraules de Pere Lloberas, d'una esplèndida salut física i moral.

Narcís-Jordi Aragó ho resumeix així: «Amb el temps i l'ús continuat, aquelles voltes s'han convertit en un símbol i una expressió peculiar del tarannà bisbalenc. És el misteri d'allò que deia Carner: "L'home fa la casa i la casa fa l'home". Ara ja no podríem concebre la Bisbal sense el signe de modernitat d'aquells porxos esveltos, pensats i executats sense escatimar un espai que els especuladors d'avui haurien aprofitat gasivament pam a pam. La imatge

**Quan, tot venint,
Massanet va aturar-se
a Lisboa, quedà
fortament impressionat
davant els edificis, amb
porxos, que vorejaven
una superba plaça
d'entrada en aquella
capital. Era la plaça
O Terreiro do Paço**

CLICK!ARTFOTO

que tenim de la Bisbal va unida a la senyorial generositat d'aquella llotja que ha acollit tants episodis de la vida col·lectiva». És ben bé això.

I de la Bisbal a Girona

El 1857, tres anys després del disseny de les Voltes de la Bisbal, l'arquitecte Sureda va haver de redactar el projecte de la nova plaça de Sant Agustí –o de la Independència– de Girona, en el solar on hi havia hagut el convent de Sant Agustí. La comunitat de monjos agustins, que ocupava el convent des del 1608, fou exclausturada el 1835, amb la desamortització duta a terme durant el govern de Mendizábal. En aquest projecte Martí Sureda va repetir, amb força exactitud, les voltes bisbalenques, amb la diferència, però, que les de Girona tardaren més de cent trenta anys a acabar-se. No va ser fins al 1993 que es van completar les voltes del costat sud, en l'espai que havien ocupat els locals de l'empresa d'autobusos Teisa.

>> La plaça de la Independència de Girona

D'aquí a ben poc la plaça de Sant Agustí serà objecte d'una remodelació que ha de permetre millorar-la i adequar-la als nostres temps i als usos d'ara. No estaria de més que, aprofitant la reforma, es busqués algun raconet per

Martí Sureda va repetir, amb força exactitud, les Voltes bisbalenques a la plaça de la Independència de Girona, amb la diferència, però, que les de Girona tardaren més de cent trenta anys a acabar-se

posar-hi una placa que digués: «Lisboa – la Bisbal – Girona». I que els que ho llegissin es preguntessin què poden tenir en comú aquestes tres poblacions...

David Pujol i Fabrelles
és mestre i pedagog.

PER SABER-NE MÉS

- > LLOBERAS, Pere (1969): *Un segle de vida bisbalenca*. Gràfiques Gispert, la Bisbal.
- > PLA, Josep (1968): *El meu país*. Edicions Destino, Barcelona.
- > LLOBERAS, Pere (1970): *La Bisbal. El poble, els senyors, els menestrals*. Editorial Selecta, Barcelona.
- > ARAGÓ I MASÓ, Narcís-Jordi (1992): *L'Empordà d'anar i tornar*. Edicions Baix Empordà.
- > GIRONELLA I DELGÀ, Anna (2005): *Girona. Convents i monestirs, segles x-xix*. Ajuntament de Girona, pàg. 90-92.